

<https://doi.org/10.19195/0137-1150.175.5>

Data przesłania artykułu: 20.11.2020

Data akceptacji artykułu: 19.10.2021

SYBILLA DAKOVIĆ

Uniwersytet Wrocławski, Polska

(University of Wrocław, Poland)

Zapożyczenia z języka angielskiego w polskich i chorwackich nazwach spodni

Loanwords from English in Polish and Croatian names of trousers

Abstract

The changes taking place in the fashion industry related to the overproduction of clothing, consumerism and globalisation result in the introduction of new clothing models on the market, and thus the creation of new names for individual styles. English is currently the *lingua franca* in the fashion world, which means that the number of loanwords from this language in other languages is increasing. The aim of this work is to record, categorise and compare English loanwords used as the names of trousers appearing in Polish and Croatian versions of clothing online stores. The analysis consists of indicating the English name of the model, checking the presence of individual lexemes in the dictionaries of the given language and determining the types of borrowing adaptations. The article ends with comparative conclusions.

Keywords: borrowing, Anglicism, Polish, Croatian, English, fashion terms

Posuđenice iz engleskog jezika u poljskim i hrvatskim nazivima hlača

Sažetak

Promjene koje su u modnoj industriji vezane sa prekomjernom proizvodnjom, konsumerizmom i globalizacijom rezultiraju uvođenjem na tržište stalno novih modela odjeće, što dovodi do stvaranja novih naziva za pojedine krojeve. Engleski jezik vrši sada ulogu *lingua franca* u svijetu mode, a povodom toga je da broj posuđenica iz engleskog jezika raste i u drugim jezicima. Cilj ovog rada je prikupljanje, kategoriziranje i usporedba anglicizama koje označuju vrstu hlača, a izvor jezičnog

materijala su poljske i hrvatske inačice internetskih trgovina s odjećom. Analiza se sastoji od utvrđivanja engleskoga modela i određivanje vrste adaptacije replike, te provjere jesu li istraživani leksemi prisutni u jednojezičnim rječnicima. Rad završava zaključcima koji su vezani za usporednu analizu.

Ključne riječi: jezično posuđivanje, anglicizam, poljski jezik, hrvatski jezik, engleski jezik, modni nazivi

Wprowadzenie

Pojęcie „moda”, pochodzące od francuskiego wyrazu *mode*, definiowane jest w interesującym nas znaczeniu jako „sposób ubierania się, czesania i makijażu popularny w jakimś okresie lub miejscu” (Dubisz, 2004, hasło: *Moda*). Moda jest zjawiskiem dynamicznym, związanym z wieloma aspektami funkcjonowania człowieka jako jednostki i jako części grupy społecznej. Jest nie tylko wyrazem twórczej ekspresji, ale także elementem komunikacji z otoczeniem: do XX wieku ubiór informował o przynależności etnicznej lub kulturowej oraz o statusie społecznym — obecnie funkcja ta ulega stopniowemu zacieraniu. W formach ubiorów odbijają się kierunki sztuki, ważne wydarzenia kulturalne, obyczaje, kryzysy gospodarcze i rozwój technologiczny, kryzysy polityczne: rewolucje, wojny, przemiany społeczne i ideologiczne (por. Dziekońska-Kozłowska, 1964, s. 5).

Szczególnie dynamiczne zmiany dokonujące się modzie obserwujemy w XX oraz XXI wieku, co ma związek między innymi z rozwojem przemysłu i produkcją masową, wzrostem znaczenia handlu międzynarodowego, mass mediów oraz globalizacji, a także z wynalezieniem nowych rodzajów włókien i metod wytwarzania tkanin. Przemysł odzieżowy jest podstawą gospodarki wielu krajów Azji, Ameryki Południowej i Afryki, a moda stała się silnym zjawiskiem socjologicznym i „kultywuje piękno krótkotrwałe i przemijające, gdzie wymóg nowości jest często jedynym kryterium sądu estetycznego” (Kostrzewa, 2018, s. 487).

Wielkie firmy odzieżowe sprzedają rocznie setki milionów sztuk odzieży dystrybuowanych po całym świecie (dla przykładu polska firma LPP szacuje tę liczbę na 265 milionów, www5), co przekłada się na ogromną liczbę oferowanych klientom modeli i wzorów, tworząc zjawisko, któremu nadano pejoratywną nazwę *fast fashion*. Ma to swoje odbicie w nazewnictwie samych ubiorów, ale przede wszystkim wciąż zmieniających się fasonów, wśród których znaczną część stanowią zapożyczenia, przede wszystkim z języka angielskiego, który w XX wieku zaczął skutecznie wypierać język francuski z funkcji kształtującej słownictwo związane z modą.

Badania takiego słownictwa, zawierające także nieodłączną analizę pożyczek językowych, są zazwyczaj opracowaniami koncentrującymi się na materiale jednego języka. W języku polskim badania nad słownictwem modowym, w tym anglicyzmami, przeprowadziła w swojej monografii Maria Borejszo (2001), zaś w chorwackim Vlatka Štimac, koncentrując się na materiale językowym z pierwszej

połowy XX wieku (2008) oraz opracowując różne zagadnienia językoznawcze na podstawie aktualnego materiału językowego (2010, 2011). W polskiej literaturze językoznawczej można także odnotować kilka prac poświęconych anglicyzmom w omawianym słownictwie i szerzej — w dyskursie mody. Tutaj należy wymienić przede wszystkim monografię Elżbiety Mańczak-Wohlfeld (1992) czy artykuł Alicji Witorskiej (1990). Z kolei nowszą leksykę omawiają artykuły Anny Kaczmarek (2014a, 2014b), Anny Kłaczyńskiej (2010) i Alicji Witalisz (2018). W literaturze chorwackiej nie powstała praca poświęcona anglicyzmom w omawianym słownictwie, ale pojedyncze leksemy wymieniane są w tekstach dotyczących anglicyzmów w ogóle. Nie powstała także do tej pory praca porównująca anglicyzmy w polskim i chorwackim języku mody.

1. Założenia badawcze

Jak pisała Mańczak-Wohlfeld: „leksyka dotycząca sposobu ubierania się ulega zmianom w zależności od panującej mody pochodzącej z różnych kręgów kulturowych, a zatem z różnych języków”, a „badania nad tym słownictwem są również istotne dla historii wpływów na kulturę życia codziennego” (1992, s. 11). Niniejsza praca jest próbą opisu wąskiego wycinka polskiego i chorwackiego słownictwa z pola semantycznego ubiorów, mianowicie nazw spodni, które zostały przejęte z języka angielskiego.

Materiał językowy czerpię z polskich i chorwackich wersji językowych internetowych sklepów odzieżowych Zara, Bershka, Orsay, Reserved, Mohito oraz Mango¹, należących do czterech właścicieli z kilku krajów europejskich. Takie zróżnicowanie powinno z jednej strony dać pełniejszy obraz słownictwa, z drugiej pozwoli na zaobserwowanie niektórych tendencji. Materiał został zebrany w 2020 roku, zawiera więc także nazwy najnowsze, często nienotowane przez źródła leksyko-graficzne. Metoda wykorzystywana w pracy to metoda porównawcza, z językiem polskim jako wyjściowym.

Zapożyczenie, rozumiane jako element przejęty z obcego języka, może odnosić się do wielu zjawisk językowych: głosek, fonemów, części słowotwórczych, wyrazów, wyrażeń, zwrotów, znaczeń czy konstrukcji składniowych (Urbańczyk, 1991, s. 394). Najczęściej jednak zapożyczana jest leksyka, czego przykładem jest słownictwo związane z modą. Jak twierdzi Mańczak-Wohlfeld, słownictwo z pola semantycznego „ubiór” należy do grupy słownictwa łatwo przyswajalnego (1992, s. 6).

Przenikanie słownictwa do języka biorcy może mieć charakter bezpośredni, w którym mamy do czynienia z prostym kontaktem językowym, oraz pośredni,

¹ <https://www.zara.com/>, <https://www.bershka.com>, <https://www.orsay.com>, <https://www.reserved.com>, <https://www.mohito.com>, <https://shop.mango.com>.

gdzie przenikanie odbywa się za pośrednictwem języków-ogniów (por. Witalisz, 2016, s. 19–20). W badanym materiale odnotowujemy oba rodzaje przenikania, przy tym za anglicyzm uznaję także nazwę, dla której język angielski jest językiem pośrednikiem (por. Mańczak-Wohlfeld, 1994, s. 7). W dalszym tekście źródło pośrednie nazywane jest źródłem historycznym zapożyczenia, a źródło bezpośrednie — etymologicznym.

Biorąc pod uwagę obecność różnych typów zapożyczeń w korpusie badawczym, odnotowano zapożyczenia właściwe (leksykalne) oraz półkalki. Zapożyczenia właściwe definiujemy jako te, w których zaszła importacja morfemowa dotycząca formy i znaczenia morfemu, półkalki zaś rozumiane są jako formacje o charakterze hybrydalnym, w których zachodzi substytucja morfemowa oraz importacja, na przykład *spodnie bootcut* < ang. *bootcut trousers*, przy czym elementy obce zostają częściowo zastąpione przez wyraz rodzimy lub dobrze przyswojoną pożyczkę (Witalisz, 2016, s. 22, 121–123).

W prezentowanej dalej analizie wychodzę od polskich zapożyczeń właściwych, odnotowując, gdzie występują ich hybrydalne odpowiedniki, a także przyporządkowując im chorwacką ekwiwalentną nazwę. W opisie poszczególnych nazw wskazana jest forma i znaczenie wyrazu, a także podane jest źródło zapożyczenia. Ważną informacją jest też obecność danego wyrazu w źródłach leksykograficznych, gdyż w ten sposób można się dowiedzieć, czy nazwa należy do starszej, dobrze zasymilowanej warstwy słownictwa, czy jest nowsza. W niniejszej pracy odwołam się do takich słowników języka polskiego, jak: *Uniwersalny słownik języka polskiego* (Dubisz, 2004), *Współczesny słownik języka polskiego* (Dunaj, 2009), *Wielki słownik języka polskiego*² oraz *Wielki słownik wyrazów obcych* (Bańko, 2017) (dalej: USJP, WspSJP, WSJP, WSWO) oraz chorwackich *Rječnik hrvatskoga jezika* (Šonje, 2002), *Hrvatski jezični portal*³, *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* (Jojić, 2015), *Rječnik stranih riječi* (Anić, Klaić, Domović, 2002) oraz *Novi rječnik stranih riječi* (Klaić, 2012) (dalej: RHJ, HJP, VRHSJ, RSR, NRSR). Weryfikacji dokonuję także w monografiach omawiających zagadnienie anglicyzmów. Z kolei definicje wyrazów modeli sprawdzane są w internetowych słownikach *Cambridge Dictionary* i *Oxford Dictionary* (dalej: CDict i ODict)⁴.

W analizie uwzględniona jest również informacja o adaptacjach zachodzących w danej pożyczce, przyjmując przy tym za Witalisz (2016), że we wszystkich wyrazach przejętych z innych języków dokonuje się adaptacja fonologiczna, nie będzie więc ona wymieniana. Wspomniana autorka pisze, że „o przeniesieniu

² <http://www.wsjp.pl>.

³ Jest to internetowy słownik, który łączy kilka słowników w elektronicznej formie, między innymi *Veliki rječnik hrvatskoga jezika* Vladimira Anicia z 2003 roku czy *Rječnik stranih riječi* Vladimira Anicia i Ivo Goldsteina z 1998 i 2000 roku; <http://hjp.znanje.hr/>.

⁴ <https://dictionary.cambridge.org/>; <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>.

fonologicznym, czyli braku asymilacji fonologicznej, możemy mówić jedynie wtedy, gdy Polacy dobrze znający język angielski kopiują oryginalną angielską wymowę” (Witalisz, 2016, s. 45).

2. Analiza materiału językowego

Polska nazwa: **bermudy** (*plurale tantum*, r.ż.) < am. ang. *Bermuda shorts/Bermudas* (Mańczak-Wohlfeld, 1994, s. 25) — ‘letnie spodenki o nogawkach sięgających do połowy uda lub przed kolano’ (WSJP, hasło: *bermudy*). Nazwa jest przyswojonym już zapożyczeniem właściwym i odnotowywana jest przez wszystkie cztery weryfikowane przez mnie polskie źródła leksykograficzne, jednak jeszcze w ostatniej dekadzie XX i na początku XXI wieku obok formy *bermudy* funkcjonował alograf w postaci zapożyczenia cytatowego (wtrętu): *Bermuda shorts/bermuda shorts* (Mańczak-Wohlfeld, 1992, s. 15, 100; Borejszo, 2001, s. 23, 76). W obecnej formie zaszła adaptacja morfologiczna przez dodanie polskiej końcówki liczby mnogiej *-y* do okrojonego tematu wyrazu *bermuda*, który jest jednym z elementów składowych wspomnianej nazwy *bermuda shorts* lub *Bermudas*.

Chorwacki ekwiwalent: zapożyczenie właściwe **bermude** (*plurale tantum*, r.ż.) oraz rzadko występująca w materiale nazwa złożona **bermuda hlače** < am. ang. *Bermuda shorts/Bermudas* — ‘lagane hlače koje sežu do koljena, popularna ljetna odjeća za žene i muškarce’ (HJP, hasło: *bermude*).

Postać *bermude* obecna jest w słownikach RHJ, HJP, VRHSJ i NRSR, nie jest natomiast notowana przez RSR. Występuje tu adaptacja morfologiczna przez dodanie końcówki liczby mnogiej rodzaju żeńskiego *-e* do uszczuplonego tematu, prawdopodobnie przez analogię do wyrazu *hlače* — ‘spodnie’. Z kolei półkalka *bermuda hlače* odnotowana jest w monografii Rudolfa Filipovicia (1990, s. 102) i zapisywana w postaci *bermuda (hlače)*. Nazwa *bermuda*, odnotowana jeszcze w 2001 roku przez Bratoljuba Klaić (2001, s. 164), a nieobecna już w najnowszym wydaniu tego słownika — NRSR, uległa asymilacji morfologicznej widocznej w formie *bermude*.

W przypadku nazw polskiej i chorwackich przeniesione zostało znaczenie modelu do replik.

Polska nazwa: **szorty** (*plurale tantum*, nieos.) < ang. *shorts* — ‘krótkie spodnie przed kolano lub krótkie spodnie o sportowym kroju’ (WSJP, hasło: *szorty*); ‘krótkie spodenki sportowe, plażowe itp.’ (WSWO, hasło: *szorty*). Wyraz odnotowywany przez wszystkie wymienione słowniki. W zapożyczeniu właściwym występuje substytucja morfologiczna angielskiej końcówki liczby mnogiej *-s* polską końcówką liczby mnogiej *-y* oraz adaptacja ortograficzna.

W języku polskim występuje częściowe przeniesienie znaczenia wyrazu modelu. Według CDict (hasło: *shorts*) oprócz znaczenia spodenek niesięgających kolan często noszonych do uprawiania sportów, wymieniane jest także znacze-

nie specyficzne dla amerykańskiej wersji języka angielskiego, oznaczające rodzaj bielizny męskiej — bokserki. Należy też dodać, że wyraz *szorty* posiada zarówno w języku polskim, jak i angielskim znaczenie krótkich spodni od piżamy.

Chorwacki ekwiwalent: rodzima nazwa złożona *kratke hlače*. Chociaż w chorwackim zasobie leksykalnym istnieje zapożyczenie utworzone od angielskiej nazwy *shorts*, mianowicie: *šorc* (HJP, VRHSJ, hasło: *šorc*), *šorts* (Filipović, 1990, s. 239; RSR, 2002, s. 1370), *shorts* (HJP, hasło: *shorts*)⁵, żadna z tych form nie wystąpiła w badanym korpusie jako ekwiwalent polskiej nazwy *szorty*.

Polska nazwa: (w większości sklepów internetowych): *jeansy* i tylko w jednym źródle: *dżinsy* (*plurale tantum*, nieos.) < ang. *jeans* < starofranc. *Janne* ‘Genewa’, tkano tam grubą bawełnianą tkaninę na spodnie (ODict, hasło: *jeans*) — ‘spodnie uszyte z dżinsu’ (WSJP, hasło: *dżinsy*); ‘spodnie wzorowane na spodniach farmerskich, uszyte z dżinsu, nabijane zwykle metalowymi nitami’ (USJP, hasło: *dżinsy*).

W badanych słownikach języka polskiego wyraz ten występuje w zapisie z adaptacją ortograficzną *dżinsy*. Tylko w dwóch źródłach, które można zaliczyć do najnowszych, WSJP oraz WSWO, występuje także postać niezasymilowana ortograficznie *jeansy* obok nadrzędnej *dżinsy*. Podobnie jest w pracy Mańczak-Wohlfeld (1994, s. 46). Materiał badawczy wskazuje jednak wyraźnie, że w tym typie źródeł dominuje postać niezasymilowana pod względem pisowni, co świadczy o rekonstrukcji oryginalnej formy graficznej tego zapożyczenia (por. Witalisz, 2016, s. 64).

W obu postaciach mamy do czynienia z adaptacją morfologiczną: dodaniem polskiej końcówki liczby mnogiej -y do wyrazu modelu, przy czym angielska końcówka liczby mnogiej -s nie zostaje odrzucona. Angielska forma modelu w liczbie mnogiej potraktowana jest tu jako całość (temat), samo zjawisko zaś nazywane jest depluralizacją (por. Mańczak-Wohlfeld, 1992, s. 21). Znaczenie modelu zostało przeniesione do repliki.

Chorwacki ekwiwalent: *traperice* (*plurale tantum*, r.ż.) — ‘hlače od karakterističnog, ob. plavog pamučnog platna krojene po uzoru na radna odijela američkih traperera i farmera’ (HJP, hasło: *traperice*). Wyraz ten zaliczany jest w literaturze chorwackiej do pseudoanglicyzmów⁶, gdyż powstał z zapożyczenia *traper* ‘tkanina dżinsowa’ < ang. *trapper*, pol. ‘traper’ (Filipović, 1990, s. 267).

Polska nazwa: *legginsy* (*plurale tantum*, nieos.) < ang. *leggings* — ‘obcisłe, elastyczne spodnie damskie lub dziecięce’ (USJP, hasło: *legginsy*). Wyraz

⁵ Forma *šorc* przez niektóre źródła oznaczona jest jako regionalizm (HJP). Wydaje się też, że znaczenie tego wyrazu nie do końca jest sprecyzowane, na przykład HJP podaje dwie definicje: ‘široke muške i ženske hlačice, ob. sintetičke, za razne sportske aktivnosti’ lub ‘kratke pripijene hlačice u ženskoj modi od 1970-ih’ (hasło: *šorc*). Z kolei VRHSJ definiuje to słowo jako: ‘vrsta vrlo kratkih hlačica’ (hasło: *šorc*).

⁶ Lelija Sočanac definiuje pseudoanglicyzm w następujący sposób: „To su riječi sastavljene od engleskih elemenata ili od engleskih riječi koje nisu preuzete iz engleskoga jer u tom jeziku ne postoje u takvu obliku” (1994, s. 227).

obecny jest we wszystkich badanych słownikach, przy tym w WSJP podana jest także forma *leginsy*, która jednak nie wystąpiła w badanym korpusie. W wyrazie odnotowujemy adaptację morfologiczną: dodanie polskiej końcówki liczby mnogiej *-y* do wyrazu modelu w liczbie mnogiej. Zachodzi także częściowa adaptacja graficzna oraz przeniesienie znaczenia modelu. Procesy adaptacyjne są łatwiejsze do uchwycenia, gdy porównamy obecny wyraz z wcześniejszymi postaciami zapożyczenia: jako cytatu *leggings* (Mańczak-Wohlfeld, 1992, s. 12) i z częściową adaptacją *leggingsy* (Mańczak-Wohlfeld, 1994, s. 81). Warto także dodać, że nazwa *leggingsy* zastąpiła wcześniejszą nazwę tego typu spodni — *getry* (por. Mańczak-Wohlfeld, 1994, s. 81).

Chorwacki ekwiwalent: w większości źródeł występuje zapożyczenie właściwe *tajice* (*plurale tantum*, r.ż.) < ang. *tights* — ‘żeńskie hłače od rastezljivog materijala koje prijanjaju uz nogu cijelom dužinom’ (HJP, hasło: *tajice*), a tylko w jednym źródle zapożyczenie cytatowe *leggings* < ang. *leggings*.

Forma *tajice* odnotowywana jest tylko przez HJP, natomiast trzy badane słowniki (RHJ, NRSR, hasło: *tajice*), włącznie z HJP, odnotowują w inny sposób graficznie zasymilowane zapożyczenie, to jest *tajce*. Postać ta nie wystąpiła w materiale badawczym. O tym, że zapożyczenie należy do nowszej warstwy języka, świadczy jego nieobecność w starszych źródłach: RHJ, RSR oraz u Filipovicia (1990).

Asymilacja morfologiczna polegała prawdopodobnie na dodaniu końcówki liczby mnogiej r.ż. *-e* do wyrazu zasymilowanego fonologicznie. W formie *tajice* uwiadcza się analogia do zdrobnień obecnych w polu semantycznym nazw ubiorów, takich jak: *hlačice*, *gaćice*, utworzonych przez dodanie bardzo płodnego sufiksu *-ica* (por. Štimac Ljubas, 2011, s. 217). Marko Kovačić (2014, s. 161), pisząc o leksemie *tajice*, zwraca uwagę na nietypową adaptację fonologiczną, wskazując na logiczniejszy według niego sposób adaptacji *tajtsice* ili *tajtice*. Wymienia on także wcześniejszą nazwę tego przedmiotu, *lasteksice*, która jednak nie wystąpiła w korpusie.

Znaczenie tego wyrazu względem angielskiego modelu jest zmienione: angielski model *tights* oznacza ‘rajstopy’ (ODict, hasło: *tights*). Zapożyczenie cytatowe *leggings* nie jest odnotowywane przez źródła leksykograficzne. Wraz z formą przeniesione jest znaczenie wyrazu.

Polska nazwa: *jegginsy* (*plurale tantum*, nieos.) < ang. *jeggings* — ‘obcisłe spodnie z elastycznego materiału mające przypominać jeansy; nie mają szlufek, kieszeni, rozporka’ (www3). Nazwa ta nie została odnotowana przez słowniki języka polskiego. Zachodzi tu adaptacja morfologiczna analogiczna do nazwy *leggingsy*, to jest depluralizacja, a także częściowa adaptacja graficzna.

Chorwacki ekwiwalent: w materiale występuje tylko nazwa złożona *jeggings hlače* lub *jegging hlače* < ang. *jeggings trousers*, *jegging trousers*. Nazwa nie jest notowana przez źródła leksykograficzne. Jest to półkalka będąca złożeniem apozycyjnym, w którym człon określający jest wyrazem-cydatem.

W nazwie polskiej oraz chorwackiej znaczenie wyrazu modelu zostało przeniesione.

Polska nazwa: **tregginsy** (*plurale tantum*, nieos.) < ang. *treggings* — ‘leg-ginsy, które mają wyglądać jak spodnie, na przykład mają naszyte kieszenie, są wykonane z grubszego materiału’ (www1). Wyraz, tak jak sam produkt, jest nowy i rzadki — nie odnotowują go nie tylko polskie słowniki, ale także angielskie. Występuje tu depluralizacja oraz częściowa adaptacja graficzna.

Chorwacki ekwiwalent: nazwa złożona, półkalka **treggings hlače** < ang. *treggings trousers*. Nazwa nie występuje w słownikach. Jest to złożenie apozycyjne, w którym człon określający jest cytatem.

W polskiej i chorwackiej nazwie wystąpiło przeniesienie znaczenia modelu.

Polska nazwa: zapożyczenie właściwe **jogger** lub **joggersy** (*plurale tantum*, nieos.) oraz nazwy złożone **spodnie jogger**, **spodnie typu jogger** < ang. *joggers*, *jogger trousers* — ‘spodnie, które fasonem przypominają spodnie dresowe ze zwężanymi ku dołowi nogawkami zakończonymi ściągaczem, często z gumką i sznurkiem w pasie, wykonane z miękkiego bawełnianego materiału, ale także z innych tkanin, na przykład dżinsu’ (www6). Nazwa w żadnej z podanych form nie występuje w słownikach języka polskiego. Wyrazy *jogger* i *joggersy* to alo-grafy: w pierwszym wyrazie polska końcówka liczby mnogiej -y dodana jest do tematu wyrazu modelu, w drugim jako temat pożyczki użyta była angielska forma liczby mnogiej. Wyrazy złożone to półkalki. Są one przykładem na nazwy mniej zasymilowane. W określeniu *spodnie typu jogger* nazwa fasonu wyrażona jest angielskim wyrazem cytatem i wprowadzona zwrotem *typu*. Jak pisze Borejszo, zwrot ten w nazwach odzieży wprowadza — poza cechami gatunkującymi, jak w wymienionym przykładzie — także inne charakterystyki danego ubrania, na przykład stylizację ubioru według obcych wzorów lub nawiązanie do nazw konkretnych osób (2001, s. 92–93, 95).

Chorwacki ekwiwalent: **jogger hlače**, **hlače jogger stila**, **hlače tipa jogger** < ang. *joggers*, *jogger trousers* lub **sportske hlače**. W języku chorwackim występują tylko nazwy złożone, półkalki, wzorowane na modelu angielskim *jogger trousers* lub takie, w których fason spodni wprowadzony jest przez zwroty: *tipa*, *stila* i angielskiego wyrazu cytatu. Ponadto nazwy te występują znacznie rzadziej niż w polskim materiale, gdyż często zastępowane są nazwą złożoną: **sportske hlače**, w której jeden z elementów jest dobrze przyswojonym anglicyzmem, zaadaptowanym morfologicznie przez dodanie sufiksu (*sport + ski* < ang. *sport*).

Definicje nazwy *joggers*, *jogger trousers* podane w ODict i CDict są węższe niż znaczenie rodzaju spodni sprzedawanych przez badane sklepy internetowe. Słowniki definiują je jako spodnie sportowe, zaś produkt, którego nazwa znalazła się w korpusie badawczym, wykracza poza tę funkcję ze względu na między innymi różne rodzaje tkanin, z których ten model jest szyty.

Polskie i chorwackie ekwiwalenty odpowiadają szerszemu znaczeniu. Z kolei chorwacka nazwa **sportske hlače** jest węższa, gdyż przypisana jest do nich funkcja sportowa.

Polska nazwa: zapożyczenie właściwe **chinosy** (*plurale tantum*, nieos.) oraz nazwy złożone, półkalki **spodnie chinos**, **spodnie/bermudy chino** < ang. *chinos*; *chino trousers* (źródło historyczne) < hiszp. *chino* (źródło etymologiczne): ‘Indianin, Metys, Chińczyk i chiński’ (*Słownik online Pons*, hasło: *chino*) lub ‘przy pieczony’, co ma związek z typowym brązowym kolorem spodni (ODict, hasło: *chinos*). Nazwa oznacza ‘klasyczne spodnie z miękkiego materiału, z dwiema ukośnymi kieszeniami z przodu i dwiema wpuszczanymi z tyłu’ (www2). Leksemy nie są wymieniane przez polskie źródła leksykograficzne. W nazwie jednosegmentowej widoczna jest adaptacja morfologiczna przez dodanie polskiej końcówki liczby mnogiej do tematu, który jest angielską formą liczby mnogiej. Pozostałe nazwy to półkalki — złożenia apozycyjne.

Chorwacki ekwiwalent: nazwa złożona **chino hlače/bermude** < ang. *chino trousers*. Nieodnotowywana przez słowniki półkalka.

Nazwy w obu badanych językach przenoszą znaczenie modelu.

Polska nazwa: **kuloty**, **spodnie/jeansy kuloty**, **spodnie culotte**, **spodnie typu culotte** < ang. *culottes* (ODict i CDict, hasło: *culottes*) (źródło historyczne) lub *culotte trousers* < fr. *culotte* (źródło etymologiczne). Francuski wyraz oznacza obecnie ‘majtki, spodenki’ (*Słownik online Pons*, hasło: *culotte*) oraz ‘spodnie do kolan z wąskimi nogawkami, szyte według mody paryskiej, noszone w XVIII i pocz. XIX w.’ (Turnau, 1999, s. 39). W drugim znaczeniu wyraz *culotte* funkcjonował w polszczyźnie jako zapożyczenie-cytat i wymieniany jest przez publikacje opisujące dawny język mody. Współczesne znaczenie zaadaptowanej nazwy *kuloty* to ‘spódnico-spodnie do połowy łydki’ (www4). Wyraz nie został odnotowany przez badane słowniki jednojęzyczne. Zapożyczenie leksykalne zaadaptowane jest ortograficznie oraz morfologicznie przez dodanie końcówki liczby mnogiej -y. Pozostałe nazwy to nazwy złożone — półkalki o różnym stopniu adaptacji członów zapożyczonego. Wyraz zastąpił rodzimą nazwę *spódnico-spodnie/spódnico-cospodnie*, która nie wystąpiła w korpusie.

Chorwacki ekwiwalent: nazwy złożone, półkalki **culottes hlače**, **culotte hlače**, **hlače culotte stila** < ang. *culotte trousers* lub nazwa rodzima **suknja-hlače/suknja hlače**. Jako hybryda nazwa ta nie jest odnotowywana przez słowniki, natomiast HJP oraz słowniki wyrazów obcych wymieniają zaadaptowany graficznie według wymowy i pod względem morfologii wyraz *kilote* (< fr. *culotte*) o znaczeniu ‘prostrane hlače slične suknji’ (HJP, hasło: *kilote*) lub ‘kratke hlače; kratke gaće; ženske gaćice’ (RSR, hasło: *kilote*), który nie był jednak użyty w sklepach internetowych. Półkalki to z kolei złożenia apozycyjne, także z gatunkującym zwrotem *stila*. Jako rzadki ekwiwalent pojawiła się rodzima nazwa: **suknja-hlače**, również w pisowni **suknja hlače**.

Znaczenie nazw polskich i chorwackich zostało przeniesione z nazwy modelu.

Wnioski

Przeprowadzone badanie wskazuje na istotną rolę języka angielskiego jako źródła zapożyczania w polu semantycznym nazw spodni. W materiale zaczerpniętym z internetowych stron sklepów odzieżowych nazwy te mają za zadanie nie tylko kategoryzować produkty, ale także pełnią funkcję promocyjną wraz z obowiązkową fotografią produktu. Tym faktem można tłumaczyć użycie zapożyczenia dla oznaczenia produktu, który ma już rodzimą nazwę. Przykładem może być polska nazwa *spódnico-spodnie*, która została zastąpiona nazwą *kuloty* lub pożyczka *joggersy*, dla których można było w przypadku niektórych egzemplarzy użyć nazwy *spodnie dresowe*. Cecha nowości oraz obcości danej nazwy ma zachęcić potencjalnego kupca do zakupu, szczególnie że nazwa pochodzi z języka, który cieszy się prestiżem i reprezentuje pożądaną kulturę (por. Mańczak-Wohlfeld, 1995, s. 18). Dowodem na to może być zamiana zasymilowanej w języku polskim formy *dżinsy* na niezasymilowaną ortograficznie *jeansy*. Trzeba zaznaczyć, że w korpusie języka chorwackiego zapożyczenia były używane w mniejszym stopniu, co widać na przykład po użyciu nazw rodzimych jak *suknja-hlače*, *kratke hlače*.

Drugą różnicę między badanym słownictwem obu języków stanowi rzadziej występująca adaptacja zapożyczeń w języku chorwackim, co widać po mniejszym udziale zapożyczeń właściwych, a większym półkalk. Język polski, wykorzystując analogię do dobrze przyswojonych zapożyczeń, jak *dżinsy* lub *legginsy*, bez problemu adaptuje nowe nazwy jak *tregginsy*, *jeggisny*. Być może brak takiego modelu w języku chorwackim sprawia, że adaptacja nie przebiega tak szybko, a wprowadzana nazwa ma charakter nazwy hybrydowej, która cechuje się niższym stopniem przyswojenia.

W obu językach zwraca uwagę znaczna liczba nazw wariantywnych i dotyczy to samego typu zapożyczenia i jego struktury, ale też stopnia adaptacji, na przykład pol. *kuloty*, *spodnie kuloty*, *spodnie culotte*, chorw. *culottes hlače*, *culotte hlače* lub pol. *joggerery* lub *joggersy*. Ta niestabilność wskazuje na to, że nazwy te są nowe i wchodzą dopiero do systemu. Świadczy o tym także nieobecność zapożyczeń, szczególnie właściwych, w słownikach. Leksykografia, nawet ta internetowa, która daje możliwość aktualizacji leksykonu, również nie nadąża za dokonującymi się zmianami, nawet w języku dawcy, co pokazuje brak w badanych źródłach nazwy *treggings*.

Z kolei przykład przejętej z języka angielskiego nazwy *kuloty* i dawnego, pochodzącego z języka francuskiego cytatu *culotte* pokazuje ciekawe zjawisko powrotu nazwy odnoszącej się jednak do nowego desygnatu z tego samego pola semantycznego i w zaadaptowanej formie.

Ostatnia uwaga dotyczy nazw odzieży ogólnie. Można zauważyć, że część wymienionych nazw odnosi się do desygnatów, które tylko w nieznaczny sposób różnią się od siebie. Zjawisko to może mieć związek z ogromną liczbą oferowanych przez sprzedawców produktów i obecnością na rynku dużej liczby fasonów,

które należy skategoryzować za pomocą nazw. Zmiany, jakie zaszły w społeczeństwach polskim i chorwackim, na przykład wzrost zamożności i konsumpcji oraz rosnące potrzeby, sprawiają, że wraz z promowanymi produktami w systemie językowym otwiera się miejsce dla szeregu nowych nazw, które często przez dominację języka angielskiego nie tylko w branży modowej są właśnie anglicyzmami. Słownictwo to, które można uznać za specjalistyczne, stopniowo przenika do słownictwa ogólnego. Część nazw ma prawdopodobnie charakter efemeryd i zniknie wraz z przemijającą modą, ale część zostanie w języku na dłużej, jak przykład pol. *dżinsy*.

Wyniki przeprowadzonego w tej pracy badania mogą być wykorzystane przez leksykografów lub glottodydaktyków, a także stać się przyczynkiem do szerszych badań leksykologicznych.

Bibliografia

- Anić, S., Klaić, N., Domović, Ž. (2002). *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Sani-plus.
- Bańko, M. (red.). (2017). *Wielki słownik wyrazów obcych PWN*. Warszawa: PWN.
- Borejszo, M. (2001). *Nazwy ubiorów we współczesnej polszczyźnie*. Poznań: Wydawnictwo WiS.
- Cambridge Dictionary*. Pobrane z: <https://dictionary.cambridge.org/> (dostęp: 6.09.2020).
- Dubisz, S. (red.). (2004). *Uniwersalny słownik języka polskiego*. Warszawa: PWN.
- Dunaj, B. (red.). (2009). *Współczesny słownik języka polskiego*. Knurów: Langenscheidt, LexLand.
- Dziekońska-Kozłowska, A. (1964). *Moda kobieca XX w.* Warszawa: Arkady.
- Filipović, R. (1990). *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: Porijeklo, razvoj, značenje*. Zagreb: Školska knjiga.
- Hrvatski jezični portal*. Pobrane z: <http://hjp.znanje.hr> (dostęp: 9.09.2020).
- Jojić, Lj. (red.). (2015). *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Kaczmarek, A. (2014a). Anglicyzmy w artykułach dziennikarzy modowych a kryteria poprawności językowej. *Poznańskie Spotkania Językoznawcze*, 28, s. 49–58. DOI: 10.14746/psj.2014.28.4.
- Kaczmarek, A. (2014b). Świat *fashion*, czyli o anglicyzmach modowych w polskiej współczesnej prasie kobiecej. *Słowo*, 5, s. 82–95.
- Klaić, B. (2001). *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Klaić, B. (2012). *Novi rječnik stranih riječi*. Zabreb: Školska knjiga.
- Kłaczyńska, A. (2010). Anglicyzmy we współczesnej polszczyźnie na przykładzie czasopism kobiecych oraz na tle świadomości językowej bydgoskich studentów. *Linguistica Bidgostiana*, 7 (20), s. 85–101.
- Kostrzewa, M. (2018). Kreacja w ubiorze jako element twórczej ekspresji i komunikacji artefaktycznej w kontekście zachodzących zmian w estetyce wyglądu kobiety. Na podstawie autorских doświadczeń i dokonań artystyczno-dydaktycznych. *Scripta Neophilologica Posnaniensia*, 17, s. 479–493, DOI: 10.14746/snp.2017.17.33.
- Kovačić, M. (2014). Pokušaji doskakanja nekim barbarizmima. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, (4–5) 61, s. 159–165.
- Mańczak-Wohlfeld, E. (1992). *Analiza dekompozycyjna zapożyczeń angielskich w języku polskim*. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- Mańczak-Wohlfeld, E. (1994). *Angielskie elementy leksykalne w języku polskim*. Kraków: Universitas.
- Mańczak-Wohlfeld, E. (1995). *Tendencje rozwojowe współczesnych zapożyczeń angielskich w języku polskim*. Kraków: Universitas.

- Oxford Dictionary*. Pobrane z: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (dostęp: 9.09.2020).
- Słownik online Pons*. Pobrane z: <https://pl.pons.com> (dostęp: 5.09.2020).
- Sočanac, L. (1994). O nekim anglicizmima i pseudoanglicizmima u rječnicima hrvatskoga književnog jezika. *Filologija*, 22–23, s. 225–228.
- Šonje, J. (red.). (2002). *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Školska knjiga.
- Štimac, V. (2008). *Hrvatsko modno-odjevno nazivlje. Jezična analiza modnih časopisa od 1918. do 1941.* Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Štimac Ljubas, V. (2010). Leksikografska obradba modno-odjevnih naziva u novijim hrvatskim rječnicima. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 3 (57), s. 97–110.
- Štimac Ljubas, V. (2011). Sufiksalne tvorenice u postanku modno-odjevnih naziva. *Tabula: časopis Filozofskog fakulteta, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli*, s. 212–223. DOI: 10.32728/tab.09.2011.16.
- Turnau, I. (1999). *Słownik ubiorów: tkaniny, wyroby pozatkackie, skóry, broń i klejnoty oraz barwy znane w Polsce od średniowiecza do początku XIX w.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Semper.
- Urbańczyk, S. (red.). (1991). *Encyklopedia języka polskiego*. Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Witalisz, A. (2016). *Przewodnik po anglicyzmach w języku polskim*. Kraków: Wydawnictwo Jak.
- Witalisz A. (2018). Polish anglicisms in the fields of leisure, fashion and entertainment against historical background. *Revista de Linguas para Fines Especificos*, 24.1, s. 142–165. DOI: 10.20420/rlfe.2018.226.
- Witowska, A. (1990). Zapożyczenia w słownictwie współczesnej mody. *Poradnik Językowy*, 4, s. 265–273.
- Żmigrodzki, P. (red.). (b.d.) *Wielki słownik języka polskiego PAN*. Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN. Pobrane z: <http://www.wsjp.pl> (dostęp: 9.09.2020).

Źródła internetowe:

- www1: <https://avanti24.pl/Magazyn/1,150441,22241969,co-to-sa-tregginsy.html> (dostęp: 5.09.2020).
- www2: <https://vistula.pl/chinosy> (dostęp: 5.09.2020).
- www3: <https://panoramastyly.pl/legginsy-jegginsy-tregginsy-czym-s%C4%85-jak-je-nosic.html> (dostęp: 5.09.2020).
- www4: <https://www.elle.pl/artukul/co-to-sa-kuloty> (dostęp: 5.09.2020).
- www5: <https://www.lppsa.com/o-nas/lpp-w-liczbach> (dostęp: 1.09.2020).
- www6: <https://stylovy.pl/joggery-co-to-za-spodnie> (dostęp: 1.09.2020).